

ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างมีการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันทั้งระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกันและระหว่างภูมิภาค การเชื่อมโยงนี้แม้ว่าทางเศรษฐศาสตร์จะนำมาซึ่งประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ แต่ก็มีผลกระทบข้างเคียงที่ควรระวัง เช่น การส่งผ่านความผันผวนระหว่างประเทศทั้งที่มาจากช่องทางการค้าหรือช่องทางของตลาดการเงินระหว่างประเทศ นำมาซึ่งความผันผวนทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีการเปิดเสรี

ในกรณีของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ผ่านมามีการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียนต่างๆ ทั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศภายนอกทั้งในรูปความร่วมมือทวิภาคี เช่น ข้อตกลงการค้าเสรี FTA กับประเทศต่างๆ นอกภูมิภาค หรือข้อตกลงร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น กลุ่ม ASEAN+3 ASEAN+6 Trans-Pacific Partnership (TPP) ดังนั้นความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจึงมีความสำคัญ ทั้งในแง่ผู้กำหนดนโยบายทั้งด้านการเงินและการคลังจะใช้เป็นข้อมูลในการเฝ้าระวังการส่งผ่านความผันผวนจากต่างประเทศ และในแง่รัฐบาลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนาคต

จากงานศึกษาล่าสุดของคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ นิต้า พบว่า ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนจะรับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (ช็อก) ที่เกิดขึ้นภายในภูมิภาคเอเชีย (อาเซียนและประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี) ในสัดส่วนที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยเสี่ยงที่มาจากประเทศที่

พัฒนาแล้วภายนอกภูมิภาค ทั้งสหรัฐ และกลุ่มสหภาพยุโรป โดยก่อนปี 2000 ประเทศที่มีบทบาทสูงสุดในการส่งผ่านช็อกสู่ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ญี่ปุ่น แต่ภายหลังจากปี 2000 จีนได้เพิ่มบทบาทจนเป็นประเทศที่ส่งผลกระทบต่อช็อกมาสู่ประเทศในกลุ่มอาเซียนในระดับที่สูงที่สุด สำหรับประเทศนอกภูมิภาคเอเชียที่ความผันผวนทางเศรษฐกิจสามารถส่งผลกระทบต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนอย่างมีนัยคือสหรัฐ

เมื่อเทียบการตอบสนองต่อปัจจัยเสี่ยงภายนอกของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน แม้ว่าจะมีการตอบสนองในลักษณะเหมือนกันต่อปัจจัยเสี่ยงต่างๆ แต่ขนาดการตอบสนองแตกต่างกันโดยเปรียบเทียบ โดยหากพิจารณา 5 ประเทศหลักในกลุ่มอาเซียน จะพบว่าสิงคโปร์มีเศรษฐกิจที่ปรับตัวตามปัจจัยเสี่ยงภายนอกในขนาดที่สูงที่สุด รองมาได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

การส่งผ่านความผันผวนระหว่างประเทศมาสู่ประเทศอาเซียนเป็นผลจากทั้งช่องทางจากภาคเศรษฐกิจจริงที่มีผลต่ออุปสงค์ของสินค้าออกจากอาเซียน และช่องจากความผันผวนในตลาดการเงินที่ส่งผลต่อค่าเงินและราคาสินทรัพย์ภายในประเทศอาเซียน โดยวิกฤตทางด้านการเงินในระดับโลก ทั้งวิกฤตที่เกิดขึ้นกับอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศตลาดเกิดใหม่ เช่น ละตินอเมริกา หรือวิกฤตการเงินที่ส่งผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์ในสหรัฐ และในสหภาพยุโรป จะมีผลกระทบต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในประเทศเหล่านี้มีผลต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนมากด้วยเช่นกัน ผ่านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ แม้ว่าประเทศเหล่านี้จะมีผลกระทบทางตรงต่ออาเซียนน้อยมาก (ยกเว้นกรณีสหรัฐ ที่มี

บทบาททางตรงในระดับสูง) เนื่องจากขนาดของการค้าระหว่างประเทศของกลุ่มอาเซียนกับประเทศเหล่านี้มีไม่มาก

ผลการศึกษาที่มีนัยในเชิงนโยบายที่สำคัญหลายประการต่อประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่นๆ ได้แก่

หนึ่ง บทบาทของช็อกที่มาจากเศรษฐกิจจริงของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี มีบทบาทเชื่อมโยงกับประเทศอาเซียนในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะจีนที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อเศรษฐกิจแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียน และมีรูปแบบของการเชื่อมโยงที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นทิศทางการเจรจาความร่วมมือของประเทศต่างๆ ในอาเซียนควรพิจารณาที่จะขยายขอบเขตให้ครอบคลุมประเทศเอเชียตะวันออก โดยกรอบความร่วมมือ ASEAN+3 ซึ่งครอบคลุมประเทศเหล่านี้ควรได้รับความสำคัญ แทนที่จะขยายตัวร่วมมือภายใต้กรอบ AEC ที่ครอบคลุมเฉพาะประเทศอาเซียน หรือความร่วมมือภายใต้กรอบ TPP ที่ครอบคลุมประเทศนอกภูมิภาคเอเชีย

สอง แม้ว่าความร่วมมือกันในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบที่ได้รับการส่งต่อมาจากประเทศภายนอกภูมิภาคจะมีความสำคัญในแง่ของการเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบายของประเทศสมาชิก และแม้ว่ารูปแบบการตอบสนองต่อช็อกจากภายนอกที่คล้ายกันจะเอื้อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือในการกำหนดนโยบายร่วมกัน เช่น การมีนโยบายการเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยนร่วมกันในกรณีของสหภาพยุโรป แต่เนื่องจากขนาดของผลกระทบต่อปัจจัยภายนอกเหล่านี้ของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีความแตกต่างกัน การขยายความร่วมมือสู่การใช้นโยบายร่วมกัน แบบกลุ่มสหภาพยุโรปจึงยังไม่เหมาะสมในช่วงเวลานี้

กับเศรษฐกิจ

■ **ผศ.ดร.ยุธนา เศรษฐปราโมทย์**
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ นิด้า
www.econ.nida.ac.th
yuthana.s@nida.ac.th

ประเด็นสุดท้าย การแผ่ระว่างผลกระทบที่มาจากปัจจัยภายนอก ช่องทางในการส่งผ่านผลกระทบระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียและภายนอกภูมิภาคจะมีความแตกต่างกัน โดยช่องทางของเศรษฐกิจจริงผ่านการค้าระหว่างประเทศจะมีความสำคัญในกรณีที่ช็อกมาจากประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันหรือมาจากประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ส่วนช็อกที่มาจากประเทศนอกภูมิภาคผ่านช่องทางการเงินระหว่างประเทศจะมีผลกระทบทั้งที่มาจากประเทศใหญ่ๆ อย่างเช่น สหรัฐ หรือสหภาพยุโรป หรือจากประเทศละตินอเมริกาที่แม้ว่าจะมีการค้าระหว่างประเทศในสัดส่วนที่ต่ำ แต่ก็มีบทบาทต่อตลาดการเงินโลกซึ่งอาจส่งผ่านผลกระทบได้ ซึ่งในประเด็นนี้ทางธนาคารกลางของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนควรมีการร่วมมือกันในการประเมินสถานการณ์ ความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงต่างๆ เพื่อออกนโยบายรับมือปัญหาได้ถูกต้องและทันท่วงที รวมถึงเตรียมพร้อมในแง่ของเงินสำรองหรือสภาพคล่องผ่านช่องทางต่างๆ ก็มีความสำคัญเพื่อลดผลกระทบที่มาจากตลาดการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ครับ

* เนื้อหาที่กล่าวถึงในบทความนี้ นำมาจากการศึกษาของ Dau and Sethapramote (2016) “Exploring International Interdependencies in ASEAN using a Global Vector AutoRegression Model” รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถหาอ่านได้จากบทความข้างต้น